

Копилов Андрій Миколайович,
кандидат юридичних наук

ПРОВЕДЕННЯ РЕВІЗІЇ (ПЕРЕВІРКИ) ОРГАНАМИ ДФСУ
ЯК ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ЗІ СЛІДЧИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ
ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Відповідно до положень чинного законодавства, одним із основних завдань органів Національної поліції, є захист власності (незалежно від її форм) від злочинних посягань. Водночас докорінні перетворення в різних галузях і сферах економіки, пов'язані з переходом до ринкових відносин, реформуванням відносин власності й іншими причинами соціального та правового характеру, зумовили суттєві зміни в стані, динаміці та структурі злочинних посягань на відносини власності, зокрема появу нових особливостей у механізмах учинення злочинів, способах підготовки до їх учинення та приховування. Структурна перебудова економіки послабила систему державного контролю за рухом бюджетних коштів, активізувала негативні чинники, що сприяють появі нових способів їх розкрадання. Ефективна протидія цим видам злочинів можлива за умови зосередження уваги на етапі профілактики й попередження злочинних проявів зазначеної категорії. Тому постає необхідність проведення ревізії (перевірки) органами Державної фіскальної служби України (ДФСУ) за дорученнями слідчих Національної поліції України під час розслідування злочинів, вчинених у сфері економіки. Підконтрольними для органів ДФСУ є центральні й місцеві органи виконавчої влади, інші бюджетні установи та організації, підприємства незалежно від джерел фінансування, а також підприємства та організації, їх об'єднання незалежно від форми власності, організаційно - правових форм, відомчої належності та підпорядкованості, які отримують (отримували в ревізійному періоді) кошти з бюджетів усіх рівнів чи державних цільових фондів, інші державні кошти (зокрема державних валютних фондів) та/або кошти, що залишаються в розпорядженні суб'єктів господарювання у зв'язку з наданими пільгами за платежами до бюджетів. Ревізії (перевірки) суб'єктів підприємницької діяльності й організацій, що не входять до складу пілконтрольних органам ДФСУ, поло

дотримання ними законодавства з фінансових питань проводяться органами ДФСУ за ухвалою прокурора, постановою слідчого про проведення ревізії чи перевірки, винесеної під час кримінального провадження. Завдання (мета) ревізії чи перевірки визначається органом, який доручив її проведення. Таку ревізію (перевірку) зазвичай проводять за переліком питань (програмою), які забезпечать вирішення головного завдання ревізії (перевірки).

Окрім цього, за зверненнями органів Національної поліції України, ревізії проводяться в установах та організаціях усіх форм власності, а також у суб'єктів господарювання щодо використання позик і кредитів, гарантованих коштами бюджетів, або цільового використання коштів державних позабюджетних фондів. Суттєвою особливістю залучення фахівців ДФСУ на етапі перевірки первинної інформації є те, що вилучення ревізорами необхідних оригіналів документів в установі, яку ревізують, не гарантується, а вилучення здійснюється при виявленні фіктивних документів, підробок і фальсифікацій (на строк до закінчення ревізії або перевірки), про що в справах установи залишається акт вилучення та копії або реєстр вилучених документів, завірені підписами ревізора й головного бухгалтера (або іншої відповідальної особи) установи, що ревізується. Про вилучені в період ревізії (перевірки) оригіналів необхідних документів невідкладно письмово повідомляється слідчому підрозділу, який вирішує питання відносно забезпечення їх збереження, а після завершення ревізії (перевірки) - щодо потреби в приєднанні їх до матеріалів кримінального провадження. Матеріали, які передаються до слідчих підрозділів Національної поліції, повинні містити: лист (у якому має бути зазначено, коли, ким і за який період було проведено ревізію (перевірку), у чому полягає суть порушень, зловживань, які закони та їх статті порушені, розмір заподіяних збитків, як відображено в бухгалтерському або складському обліку операції, здійснені з порушеннями прізвища та посади винних осіб); акт ревізії (перший примірник); оригінали документів (або їх копії, які підтверджують факти виявлених зловживань, якщо рішення про вилучення оригіналів документів після закінчення ревізії не прийнято правоохоронними органами); пояснення осіб, діяльність яких перевірена, а також інших осіб, які мають значення для перевірки обставин

учиненого порушення; інвентаризаційні описи, якими зафіксовано недостачі коштів, матеріальних цінностей; акти контрольних обмірів виконаних ремонтних і будівельних робіт, якими встановлено відхилення від актів прийому-передачі їх виконання; висновки ревізорів за поясненнями службових осіб за наявності їх заперечень щодо акта; опис документів, що додаються до супровідного листа. Причому в справах контрольно-ревізійного підрозділу повинні бути залишені: другий або третій примірник акта ревізії, копії пояснень посадових осіб перевіреної організації щодо виявлених порушень і зловживань, копій основних документів, які це підтверджують. Тобто слідчі повинні бути обізнані з положеннями нормативних актів, що регламентують обов'язки органів ДФСУ щодо проведення ревізій (перевірок) на об'єктах бюджетної сфери за завданням правоохоронних органів і мати можливість використовувати отримані в результаті ревізії матеріали.

Що стосується недоліків регламентування проведення ревізій (перевірок) під час проведення до відкриття кримінального провадження, то зазначені недоліки можуть бути усунені шляхом законодавчого закріплення положення, відповідно до якого ДФСУ буде зобов'язана проводити ревізії під час звернення підрозділів Національної поліції. Така ревізія повинна проводитися до початку кримінального провадження за наявності відповідної інформації про привласнення, розтрату бюджетних коштів, майна чи заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем особами, у розпорядженні яких перебували зазначені цінності.

Ефективність дій державних органів під час протидії злочинам у сфері економіки залежить від рівня організації цієї діяльності.

Більшість злочинів у сфері економіки не виявляють, а отже формально вважають, що вони відсутні. Водночас, на нашу думку, цих злочинів у декілька разів більше, ніж відмічається офіційною статистикою. Відсутність чіткої та науково обґрунтованої системи державних заходів, спрямованих на попередження злочинів у сфері економіки, перешкоджає їх відстеженню та усуненню, що не сприяє зниженню кількості злочинів і стабілізації економіки регіонів та країни загалом [1].

Світовий досвід свідчить, що ефективність регулювання економічних відносин забезпечується як системним впливом на них норм господарського (цивільного) законодавства, так і кримінально-правовими засобами захисту та протидії злочинам. Зазначені вище аспекти формально становлять систему протидії злочинам у сфері економіки [2]. Звісно, ця система спрямована не лише на протидію, а й на попередження будь-яких незаконних дій. Державна система складається з певних елементів, окремі з яких є сталими для протидії будь-яким злочинам, а інші - «факультативними», наявність та змістовне наповнення яких у системі залежить від виду злочинів, на протидію яким спрямована система. Ураховуючи вищезазначене, систему заходів попередження та протидії злочинам у сфері економіки слід визначити як систему взаємозалежних елементів: правове нормативне забезпечення, суб'єкти протидії, визначення компетенції та взаємодія між ними.

Аналіз діяльності державних органів, які в межах своїх повноважень протидіють злочинам у сфері економіки, дали змогу дійти таких висновків: наявна державна система протидії злочинам у сфері економіки є найбільш розвинутою (порівняно з іншими видами злочинів), оскільки її становлення відбувалося протягом багатьох років; існуюча система контролю за дотриманням законодавства недосконала та недостатньо ефективна; злочини у сфері економіки не можуть бути попереджені та припинені тільки кримінально-правовими (оперативно-розшуковими) заходами, оскільки в правоохоронних органів відсутній головний «інструмент» їх діяльності - досконале законодавство; у державних органів відсутній єдиний узгоджений підхід щодо протидії злочинній діяльності у сфері економіки, обов'язки мають декларативний характер, а отже їх взаємодія або практично відсутня, або перебуває на невиправдано низькому рівні.

Список використаних джерел

1. Коломієць О. О. Основні напрями діяльності ДСБЕЗ МВС України щодо протидії розкраданням у бюджетній сфері / О. О. Коломієць // Організаційно-правові засади протидії корупції за новим законодавством : матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 26 лют. 2010 р.). - Київ : КНУВС, 2010. - С. 119-121.

2. Ключ В. В. Основи виявлення і розслідування злочинів, пов'язаних із порушенням порядку зайняття підприємницькою діяльністю : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Ключ Вадим Валерійович. - Запоріжжя, 2004. - 228 с.